

CÁC DÂN TỘC Ở HÀ GIANG (*)

LÊ THANH

Hà Giang là tỉnh địa đầu phía Bắc của Tổ quốc, có nhiều thành phần dân tộc và là một trong những tỉnh nghèo nhất nước. Tuy là một tỉnh có nhiều tiềm năng về nông - lâm nghiệp, khoáng chất và du lịch, nhưng cho đến nay Hà Giang vẫn chưa khai thác được một cách có hiệu quả những thế mạnh ấy. Có thể nói, tiềm năng lớn nhất, đáng tin cậy và có thể "khai thác" được lâu dài của Hà Giang chính là con người. Hà Giang là địa bàn phân bố của trên 20 dân tộc anh em thuộc các nhóm ngôn ngữ Việt - Mường, Tày - Thái, Ka - Đai, Hmông - Dao, Tạng - Miến và Hán. Vì thế, nói đến Hà Giang là nói đến sự đa dạng sinh thái và đa dạng văn hoá.

Để tìm ra những thế mạnh về nguồn lực con người trong chiến lược phát triển kinh tế - xã hội, nhất là trong giai đoạn đổi mới, Hà Giang luôn coi chiến lược phát triển con người, phát triển văn hoá vừa là mục đích, vừa là động lực của quá trình phát triển chung. Nhận thức được vai trò của con người và văn hoá, Hà Giang luôn chú ý vấn đề bảo tồn và phát huy bản sắc văn hoá truyền thống của đồng bào các dân tộc. Lâu nay, các cơ quan chức năng của tỉnh, kết hợp với các cơ quan ở Trung ương đã tiến hành nghiên cứu về nhiều lĩnh vực ở Hà Giang. Về lĩnh vực Khoa học xã hội và Nhân văn đã có một loạt nghiên

cứu tổng hợp và chuyên sâu công bố trong thời gian qua, như: "Văn hoá truyền thống các dân tộc Hà Giang" (1994), "Văn hoá dân tộc Mông Hà Giang" (1996), "Văn hoá truyền thống người Dao ở Hà Giang" (1999), "Hà Giang thời tiền sử" (2000),... Tuy nhiên, để có cái nhìn toàn diện về văn hoá và bản sắc văn hoá dân tộc của địa phương, cần có sự khảo cứu về lịch sử tộc người, các đặc điểm văn hoá, giao lưu văn hoá và xu hướng phát triển văn hoá của các dân tộc,... Vì thế, cuốn sách *Các dân tộc ở Hà Giang* ra đời đã đáp ứng được nhu cầu trên, giới thiệu một cách toàn diện diện mạo văn hoá các dân tộc ở Hà Giang và các mối liên hệ giữa văn hoá với tự nhiên.

Cuốn sách *Các dân tộc ở Hà Giang* gồm có 3 phần: *Phần I*, giới thiệu khái quát về Thiên nhiên và con người; *Phần II*, Các dân tộc ở Hà Giang và *Phần III*, Truyền thống đấu tranh chống ngoại xâm và những thành tích trong xây dựng cuộc sống mới. Trong Phần I, các tác giả trình bày thành hai chương: Chương I, *Điều kiện tự nhiên và tài nguyên thiên nhiên*; Chương II, *Địa lý nhân văn*. Các chương này phản ánh những yếu tố tự nhiên tác động mạnh đến sự hình thành, phát triển của các dân tộc ở Hà Giang. Phần II trình bày thành 6 chương: Chương I, *Các*

dân tộc nhóm ngôn ngữ Hmông - Dao (Hmông, Dao, Pà Thẻn); Chương II, Các dân tộc nhóm ngôn ngữ Tày - Thái (Tày, Nùng, Giáy, Bố Y); Chương III, Các dân tộc nhóm ngôn ngữ Ka - Đai (La Chí, Cò Lao, Pu Páo); Chương IV, Các dân tộc nhóm ngôn ngữ Tạng - Miến (Lô Lô, Phù Lá); Chương V, Dân tộc nhóm ngôn ngữ Hán (Hoa); Chương VI, Dân tộc nhóm ngôn ngữ Việt-M-ờng (Kinh). Phần III, các tác giả trình bày trong 2 chương: Chương I, Truyền thống đấu tranh chống ngoại xâm; Chương II, Phát triển kinh tế - xã hội, thành tựu và những vấn đề đặt ra trong thời kỳ công nghiệp hoá - hiện đại hoá.

Các dân tộc ở tỉnh Hà Giang là công trình nghiên cứu một cách có hệ thống đầu tiên về các dân tộc ở tỉnh này. Các tác giả đã đặc biệt nhấn mạnh tới khía cạnh liên quan đến lịch sử tộc ngữ, môi trường sinh thái nhân văn, các xu hướng tiếp biến văn hoá nhằm nêu bật lên những đặc trưng văn hoá của mỗi dân tộc trong tỉnh. Thông qua đó, người đọc có thể thấy được những mối quan hệ sâu xa giữa con người với môi trường tự nhiên, giữa con người với lịch sử và đặc biệt là mối quan hệ qua lại lâu đời giữa các cộng đồng người. Đó là mối quan hệ liên văn hoá - nền tảng của ý thức cộng đồng dân tộc - quốc gia, cơ sở của đoàn kết toàn dân, điều kiện cần thiết nhất của quá trình phát triển. Qua cuốn sách, người đọc cũng có thể nhận thấy xu thế phát triển trong tương lai của các dân tộc trong tỉnh, những thách thức mà họ sẽ gặp phải trong quá trình công nghiệp hoá, hiện đại hoá.

Đàn ông Triêng (Giẻ-Triêng) trong trang phục truyền thống (xã Đức Dụ, huyện Ngọc Hồi, tỉnh Kon Tum)

Ảnh: Phạm Lợi

Cuốn sách *Các dân tộc ở Hà Giang*, tuy có phần viết còn hạn chế về tài liệu, nhìn một cách tổng thể, có thể nói đây là tác phẩm có nhiều tài liệu mới, có đóng góp cho kho tàng văn hoá các dân tộc ở Hà Giang cũng như kho tàng tài liệu về các dân tộc ở nước ta.

Xin giới thiệu cuốn sách này cùng bạn đọc.

(*) Lê Duy Đại và Triệu Phúc Thanh (chủ biên). *Các dân tộc ở Hà Giang*. Nxb. Thế giới - Trung tâm Thông tin Văn hoá các dân tộc, H, 2004, 410 tr., khổ 15 x 24cm.